

Urdiala socken.

Undersökning av ett fyndställe från folkvandrings-
tiden invid urnmakaren A. Kaukanens bo-
stad i Häikälä hemmans mark i Vankakylä.

H. M. 6703, 7097.

På sensommaren 1914 inläste museet av folkskole-
läraren V. Hakala två järnåldersfynd, som hade an-
träffats ej långt från varandra på höjden Valkeakal-
lios ^{södra} sluttning på Häikälä hemmans mark i Vankakylä
by, Urdiala socken. Det ena fyndet utgjordes av 2 spjut-
spetsar, ett betsel, ett s. k. pikskäp med lång holk, ett
knivbett och spetsen av en annan kniv och kan dateras till den
senare folkvandringstiden, sannolikt tiden omkring år 600 e. Kr.
Dessa föremål hade enligt hr Hakala hittats av urnmakaren
Aukusti Kaukanen vid grävning invid hans potatisland.
Det andra fyndet bestod blott av en spjutspets med
kort holk och långt, smalt blad av vikingatidstyp och ha-
de gjorts av arbetaren Nestor Luhtonen ett par stenkast
N:o om det första fyndet invid den väg, som leder från Kau-
kanens och Luhtonens bostäder längsmed Valkeakallios slutt-
ning till Häikälä hemman och själva byn. Sedan stats-
arkeologen med anledning av ^{2.2} fyndet hos guvernörsäm-
betet anhällit om införskaffandet av närmare upplysningar
om fyndförhållandena, besökte stället av ortens lensman,
som i sin rapport till guvernören meddelade att de
till det första fyndet hörande sakerna hade hittats i m
S om ^{hörn} (Kaukanens hus invid ett resterna av ett skelett,

vilket dock vid beröring upplöste sig i stoft. Utom de redan nämnda föremålen skulle vid skelettet hava hittats ett kopparmyut, en kisteko och sporrar. Vid uppgrävandet ur jorden skulle också sporrarna hava sönderemulats till stoft. Om Luhtonen's fynd lämnades inga nyare upplysningar.

En sakkunnig undersökning av fyndställena medhans tyvärr varken 1914 eller 1915. Denna kunde företagas först i juni 1916, då jag på min sedvanliga tjänsteresa var i tillfälle att besöka Vanhakylä, och även då kunde blott det förstnämnda fyndstället (det vid Kaukanens stuga) bli utgrävt. Tyvärr inträffade mitt besök där på en tid, då stora befästningsarbeten pågingo i närheten av min arbetsplats. Jag vågade därför varken fotografera eller begagna nivelleringsinstrument för att icke utsätta mig för eventuella trakasserier från militärens sida.

Kaukanens bostad ligger ^{såsom} redan har framhållits, på Valkeakallios ^(Valkeakallios) sydöstra ^{södra} sluttning, ca $\frac{1}{2}$ km NW om bron över sundet mellan Kortjärvi och Rutjärvi. ^{Valkeakallios} Sluttningens högre delar ha tidigare varit beväpnade med tät skog. Nu har denna av strategiska skäl gleshuggits. Nedanom Kaukanens och några andra stugor på sluttningen belägna stugor vid taga odlingarna. Den terräng, på vilken Kaukanens stuga är uppförd är synnerligen ojämn. Husets sydöstra hörn vilar på en bergknall och en annan, högre knall höjer sig ett par meter västligare framför och under byggnadens södra vägg samt skjuter från denna ca

10 m fram i sydlig riktning, på tre sidor omgiven av Kaukanens åkerlappar och potatisland. Mellan dessa två bergknallar, stugan och ett potatisland finnes ett ca 8 m² stort ouppodlat område. Inom detta område, nära intill den förstnämnda knallen var det som Kaukanen hade gjort sitt fynd.

De skelettrester, som K. påstod sig hava hittat där, antydde enligt hans åsikt att den döde hade legat med huvudet mot S och fötterna mot N. I området södra del skulle nämligen ha hittats några bitar av skallen, medan närmare huset hittades några ben, som K. ansåg ha hört till fötterna. Tyvärr blevo dessa ben icke tillvaratagna. I följd av denna underlåtenhet är det omöjligt att kontrollera tillförlitligheten av Kaukanens uppgifter om skelett-fyndet. Emellertid förefalla mig dessa icke trovärdiga. Jag är tvärtom övertygad om att K. misstagit sig och att de ben, som han har hittat, icke ha hört till hört ett obränt mänskligt skelett. Redan vid den första granskningen av de insända föremålen, som enligt Kaukanen hade, alla på ett ställe och täckta av mindre hållar, hade legat invid skelettet, hade jag fått den uppfattningen att de härstamma från en brandgrav. Flera föremål ha glödspatina. Tydligast framträder denna hos den ena bröda spjutspets, ~~som~~ vars blad är prytt med rader av inslagna segment (Finskt Museum 1916, sid. 64 fig. 366), samt på kniven. Spj Den andra spjutspetsen är lindrigt böjd, vilken omständighet ävenledes tyder på att den hör till utstyrelsen av en brandgrav. I samma riktning pekade den omständigheten att samtliga föremål hade legat nära var-

andra på ett ställesamt varit täckta av mindre hål-
lar, som bildade ett slags kavitet.

Min förmodan, att vi trots Kaukanens uppgifter
här hade att göra med en brandgrav, bekräftades
av mina grävningar på fyndstället. Undersökt blev
icke blott det ovannämnda 8 m² stora området mellan
de två bergsknullarna, utan även dessas med jord be-
täckt sluttningar. På kartan är den undersökta arealen
begränsad med en röd pricklinje. Själva fyndplatsen
hade naturligtvis blivit omgrävd av Kaukanen, var-
vid de upphittade skelettdelarna och de små källar,
mellan vilka järnsaker hade legat, blivit bortkas-
tade. Vid undersökning och sällning av den omböskade
jorden hittades vid punkt 2 och i dess närhet (se
kartan) 2 obrända benbitar samt 2 till varandra
hörande bitar horn, vid punkt 3 en obränd bit av
ett spjälkt ~~och till~~ skenben (?) av ett större dägg-
djur, vid 4 en bit av ett grovt lerkärl samt
nära denna 2 små obrända och 7 brända benbitar.
De funna benbitarna ha ännu icke blivit bestämda
varför jag icke kan uppge, om de härstamma
från människa eller djur. I de brända bensmulorna
ser jag en bekräftelse på mitt antagande att
här funnits en brandgrav. För ett sådant anta-
gande talar för övrigt även den omständigheten
att fyndet måste ha gjorts på mycket ringa djup,
ty det ovörda sandlagret under kulturskiktet framträdde
här på 25-40 cm djup. En grav för ett obränt lik
skulle ha grävts djupare, än vad här har varit fallet

och på en lämpligare plats; en sådan skulle med
lätthet hava hittats några m sydligare i potatis-
landet. Alla dem av mig här anförda omständigheter
i förening bevisa att de av Haukanen funne järnsaker
na ha hört till en brandgrav och göra det sannolikt
att de obrända skelettdelarna härröra från djur och
kunna betraktas som hörsrafall el. dgl.

Undersökningen av området O om själva fjerdstäl-
let gav blott obetydliga resultat. I det tunna
kulturlaget hittades vid punkt 1 nära potatislandets
rand en lerkälsbit. Bättre framgång hade grävningarna
på den stora västra bergknallens östra och södra slutt-
ningar. Dessa voro betäckta med ett lager svart mylla, vars
maktighet antag uppför sluttningen. Mäktigast var
detta kulturlager vid bergknallens södra ända. Här nådde
det ett djup av över 30 cm; på västra sidan var mäktighe-
ten 20-25 cm för att högre upp utjyra blott 1 cm och min-
dre. Knallens topp och branta västra och nordöstra del
voru bara. Kulturlaget innehöll en mängd skörbrända
stenar och bitar av illa brända och grovt formade lerkärl
utan ornament, vilka sannolikt härrör från senare delen
av folkvandringstiden eller från början av vikingatiden.
Här och där hittades några obrända ben, ett par s. k. Kle-
ningbitar och slaggstycken. I områdets sydöstra ända skall
enligt Haukanen ha funnits en sättning av knyttvävstora
stenar. Tyvärr hade denna stensättning blivit avlägs-
nad före min ankomst. Då dessa stenar lågo inbördade
i jord, måste kulturlagets mäktighet på detta ställe
ha varit större än vid tiden för min undersökning.

Möjligen har denna stenläggning bildat bottnen till en hydda (ett kök?), ehuru jag icke kunde hitta här några rester av en härd eller eldstad. Denna kan dock ha blivit förstörd. Sannolikt har också högre upp på bergknallen, där nu Kaukanens stuga står, funnits en hydda, från vilken allt det oofall - de lerkärlbitar, skärbrända stenar, kleningsbitar, ben m.m., som lägs i kulturlagret på sluttningarna, härrörde.

Som lämningar av en eldstad måste vi möjligen också uppfatta en samling kol och mörk jord, som Kaukanen enligt sin uppgift hade hittat ett tiotal m SW om sin sydvästra stuguknut. På ett annat ställe i närheten hade han hittat några pilspetsar, men tyvärr kastat bort dem. Helsingfors i aug. 1917.

Alfred Hackman.

A. Kaukasan asuinrakennus

Urijalan pitäjä.
Löytöpaikka H.M. 6703.
Vanhakylän Häihälän talon
A. Kaukasan torpen maalla.
A. Hackman 1916.

Tutkimus-alue on rajoitettu punaisella

Löytöpaikka +
H.M. 6703.

Keittiöpuutarha

runa maa

Perunamaa

